

สรุปผลโครงการ

โครงการลดการใช้ยา NSAIDs ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งน้อย อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

ปีงบประมาณ 2562



หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งน้อย

ระยะเวลาดำเนินการ เดือนธันวาคม 2561 - มิถุนายน 2562

สถานที่ ตำบลทุ่งน้อย อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

สรุปและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ

ชื่อโครงการ “โครงการลดการใช้ยา NSAIDs ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง”

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งน้อย

ประเมินบริบท (Context)

โรคไตเรื้อรังมีสาเหตุจากโรคเบาหวานมากที่สุด รองลงมาคือ โรคความดันโลหิตสูง นอกจากนี้ยังพบว่า การมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม จะเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ไตเสื่อมเร็วขึ้น ได้แก่ การสูบบุหรี่ ขาดการออกกำลังกาย มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่เหมาะสม และอีกประการหนึ่งคือ มีพฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะยาต้านอักเสบชนิดไม่ใช้สเตียรอยด์ (Non-steroidal anti-inflammatory drug หรือ NSAIDs) ซึ่งหากใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน จะทำให้เกิดยาสะสมที่ไต เนื่องจากการขับออกทางไตลดลง เกิดการคั่งของโซเดียมส่งผลให้เกิดอาการบวมและความดันโลหิตสูง การไหลเวียนเลือดสู่ไตลดลง โดยสถานการณ์ของประเทศไทยปัจจุบัน พบว่า มีการใช้ยา NSAIDs อย่างแพร่หลาย ทั้งในสถานพยาบาลภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนร้านขายยา รวมไปถึง การขายยาอย่างผิดกฎหมาย ตามร้านชำและรถเร่ โดยเฉพาะการซื้อขายในรูปแบบของ “ยาชุด” ซึ่งมียา NSAIDs มากกว่า 1 ชนิดในยาชุดแต่ละซอง อันเป็นการซ้ำเติมให้เกิดพิษต่อไตอย่างรุนแรงยิ่งขึ้น จึงควรควบคุม การใช้ NSAIDs ให้เป็นไปอย่างสมเหตุผล ในการจ่ายยานี้จากทุกแหล่ง ทั้งสถานพยาบาลภาครัฐ เอกชน คลินิกและควรรณรงค์ใช้กฎหมายต่อการขายยาอย่างผิดกฎหมายเพื่อช่วยปกป้องประชาชน

ประชาชนส่วนใหญ่ของตำบลทุ่งน้อยประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวนมะนาว สวนฝรั่ง และปลูกข้าว จึงมักทำให้เกิดโรคจากการทำงาน เช่น ปวดกล้ามเนื้อมือ แขน ขา ปวดข้อ นิ้วล็อก เป็นต้น ประชาชนจึงมักแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการใช้ยา NSAIDs ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งใน รพ.สต. คลินิก และร้านชำ ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการใช้ยา NSAIDs ไม่เหมาะสม เช่น ใช้ยาทุกครั้งที่มีอาการปวด, มีความเชื่อว่ายิงใช้ยาในปริมาณมากยิ่งหายเร็ว จึงนิยมใช้ยา NSAIDs ที่จัดเป็นชุดๆ, บางกลุ่มนิยมฉีดยาเนื่องจากเชื่อว่า จะทำให้หายเร็วกว่ายาเม็ดนอก จากนี้ยังพบว่าประชาชนบางกลุ่มมีพฤติกรรมการใช้ยาซ้ำซ้อน เนื่องจาก อยากให้อาการปวดหายโดยเร็ว เช่น ใช้ทั้งยาจากรพ.สต. ยาจากคลินิก และซื้อเองตามร้านชำ ซึ่งหากปล่อยให้ประชาชนมีพฤติกรรมการใช้ยา NSAIDs ที่ไม่เหมาะสมในลักษณะนี้ต่อไปเรื่อยๆก็อาจทำให้ในอนาคตตำบลทุ่งน้อยมีผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายเพิ่มสูงขึ้นอย่างทวีคูณ

โดยปัจจุบันตำบลทุ่งน้อย ซึ่งอยู่ในเขตรับผิดชอบของอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายจำนวน 5 ราย รักษาด้วยวิธีล้างไตทางหน้าท้อง 3 ราย, รักษาด้วยวิธีฟอกเลือด 1 ราย และอยู่ระหว่างรอล้างไตทางหน้าท้อง 1 ราย และผลการคัดกรองภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงในคลินิกโรคเรื้อรังของตำบลทุ่งน้อย พบว่า มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 จำนวน 68 ราย ซึ่งหากผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม ก็ช่วยชะลอความเสื่อมของไตและลดโอกาสการดำเนินโรคไปสู่ระยะที่ 4,5 ตลอดจนการเกิดโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายได้

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งน้อย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำ “โครงการลดการใช้ยา NSAIDs ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ปีงบประมาณ 2562” โดยนำร่องในกลุ่มผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไตระยะที่ 3 เพื่อให้ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่มีพฤติกรรมการใช้ยา NSAIDs ที่ไม่เหมาะสมได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้ง รพ.สต, คลินิก ร้านค้า และชุมชน ควบคู่กับการส่งเสริมให้มีพฤติกรรมบริโภคอาหารและการออกกำลังกายที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อชะลอความเสื่อมของไตและลดโอกาสต่อการเกิดภาวะไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย ซึ่งหากการจัดทำโครงการในครั้งนี้ประสบความสำเร็จก็อาจขยายไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

2.ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I)

2.1 กำลังคน (Man)

- ☒ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปตามที่กำหนด
- ☐ กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นไม่เป็นไปตามที่กำหนด เพราะ.....

ตารางที่แสดงรายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายจำแนกรายกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด	กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ผู้ป่วยกลุ่มโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไตระยะที่ 3 จำนวน 50 คน	50	100.00

2.2 การเบิกจ่ายงบประมาณ/วัสดุหรือวัตถุดิบ (Money/Material)

- งบประมาณที่ใช้ 11,300 บาท
- งบประมาณเบิกจ่ายจริง 11,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 100
- งบประมาณเหลือส่งคืน 0 บาท คิดเป็นร้อยละ 0

จากงบประมาณเงินบำรุงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งน้อย รายละเอียดค่าใช้จ่าย ดังนี้

- 1.ค่าอาหารกลางวัน 1 มื้อ อาหารว่างและเครื่องดื่ม 2 มื้อ ในการจัดอบรม เป็นเงิน 6,400 บาท
จำนวน 50 คน และทีมรักษไต จำนวน 14 คน รวมทั้งหมด 64 คน
คนละ 100 บาท 1 วัน
- 2.ค่าป้ายไวนิลจัดอบรมผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังและทีมรักษไตขนาด 1x3 เมตร เป็นเงิน 450 บาท
- 3.ค่าสติ๊กเกอร์แสดงตัวอย่างยา NSAIDs/ยาที่เป็นอันตรายต่อไต เพื่อไปติดที่ร้านค้าในเขตรับผิดชอบในตำบลทุ่งน้อย แผ่นละ 50 บาท จำนวน 25 แผ่น เป็นเงิน 1,250 บาท
4. ค่าป้ายไวนิล ขนาด 1.2 x 2.4 เมตร จำนวน 4 ป้ายๆละ 800 บาท เป็นเงิน 3,200 บาท

มีความเพียงพอและสามารถเบิกจ่ายเงินได้คล่องตัวตลอดระยะการดำเนินกิจกรรม

2.3 สถานที่ (Environment)

1) ใช้ห้องประชุมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งน้อย ในการอบรมผู้ป่วยกลุ่มโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไตระยะที่ 3 จำนวน 50 คน

ข้อดี มีความพร้อมของสื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรม เช่น โปรเจคเตอร์, ไมโครโฟน, ลำโพง, ปลั๊กไฟ สถานที่ค่อนข้างสะอาด, มีเก้าอี้เพียงพอสำหรับผู้รับบริการ, อากาศไม่ร้อนมากเนื่องจากจัดการอบรมในห้องแอร์

ข้อจำกัด ห้องประชุมค่อนข้างแคบทำให้เกิดความแออัด, และไม่สะดวกในเวลาที่กลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรม/พื้นที่ที่มีแสงเยอะทำให้ถ่ายภาพได้ไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

1. ขั้ววางแผน

2. ขั้วดำเนินการ

2.1 คัดเลือกผู้ป่วยเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้

2.2 ปรับปรุงระบบให้บริการใน รพ.สต. เพื่อลดการจ่าย NSAIDs ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ประกอบด้วย

2.3 จัดอบรมผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะ 3 และทีมรักษไตตำบลทุ่งน้อย

2.4 สร้างความเข้าใจกับร้านค้าและคลินิกในชุมชน

2.5 เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ทุ่งน้อยและทีมรักษไตลงเยี่ยมบ้านผู้ป่วยไตเรื้อรัง ระยะที่ 3 เพื่อติดตามการใช้ยา NSAIDs ให้สุกศึกษารายบุคคลเกี่ยวกับอาหารและการออกกำลังกาย

2.6 ประเมินพฤติกรรมการใช้ยา NSAIDs ในกลุ่มผู้ป่วยไตเรื้อรัง ระยะที่ 3 หลังเข้าร่วมโครงการ

3.1 การดำเนินการตามแผนงานและระยะเวลาที่กำหนด

☒ การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด

☐ การดำเนินไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด เพราะ.....

☐ การดำเนินไม่เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนด เพราะ.....

4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ (Purpose)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ยา NSAIDs ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ระยะที่ 3

ตัวชี้วัด

1. ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 มีพฤติกรรมการใช้ยา NSAIDs ลดลง ร้อยละ 50

ผลการดำเนินงาน

ตารางประเมินพฤติกรรมการใช้ยา NSAID ในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 โดยเก็บข้อมูลเปรียบเทียบเป็นไตรมาสใน ปีงบประมาณ 2562

ไตรมาส	จำนวนที่มารับบริการ (ครั้ง)	จำนวนที่จ่าย NSAID (ครั้ง)	ร้อยละ
ไตรมาสที่ 1-2 (ต.ค.61-มี.ค.62)	266	5	1.90
ไตรมาสที่ 3-4 (เม.ย.62-ก.ย.62)	198	1	0.51

จากตาราง พบว่า พฤติกรรมการใช้ยา NSAID ในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ไตรมาสที่ 1-2 คิดเป็นร้อยละ 1.90 ไตรมาสที่ 3-4 คิดเป็นร้อยละ 0.51 เปรียบเทียบแล้วพบว่า มีแนวโน้มลดลง อาจเป็นผลจากการได้รับความรู้เรื่อง NSAID ที่มีผลต่อไต การทำบัตรประจำตัวผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อโรค และมาตรการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่งน้อยทั้งการจัดทำระบบแจ้งเตือนในโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อลดข้อผิดพลาดในการจ่ายยา NSAID ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3

วัตถุประสงค์

2. เพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อน รวมทั้งชะลอความเสื่อมของไตตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

2.ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ระยะที่ 3 มีค่า eGFR คงที่หรือดีขึ้น ร้อยละ 66

ผลการดำเนินงาน

ตารางประเมินผลค่า eGFR ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 โดยการเก็บข้อมูลในเดือน ตุลาคม 2561 เทียบกับเดือน กันยายน 2562 โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 50 คน

หมู่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ผู้ป่วย	ผลค่าการกรองไต					
			เพิ่มขึ้น	ร้อยละ	คงที่	ร้อยละ	ลดลง	ร้อยละ
1	ท่าโพธิ์	7	4	57.14	0	0.00	3	42.86
2	ท่านา	6	3	50.00	2	33.33	1	16.67
3	ท่าदान	10	3	30.00	1	10.00	6	60.00
4	ท่งน้อย	15	7	46.67	3	20.00	5	33.33
5	ท่าโบสถ์	6	6	100.00	0	0.00	0	0.00
6	ท่ายา	5	3	60.00	1	20.00	1	20.00
7	ท่าบัวทอง	1	0	0.00	1	100.00	0	0.00
รวม		50	26	52.00	8	16.00	16	32.00

จากตาราง พบว่า เป้าหมายผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 รับการเจาะเลือดหาค่า eGFR จำนวน 50 ราย พบว่ามีค่า eGFR ที่เพิ่มขึ้นและคงที่ 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 68 และมีค่า eGFR ลดลง จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 32

วัตถุประสงค์

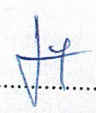
3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

ตัวชี้วัด

3. ร้านค้าและคลินิกในเขตรับผิดชอบของตำบลทุ่งน้อยให้ความร่วมมือ ไม่จ่ายยา NSAIDs ให้กับผู้ป่วย

ผลการดำเนินงาน

มีการจัดอบรมให้ความรู้กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าและขอความร่วมมือคลินิกไม่ให้ NSAIDs ให้กับผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ที่แสดงบัตรประจำตัว และมีการติดสติ๊กเกอร์แสดงตัวอย่างยาที่เป็นอันตรายต่อไป และยาที่ห้ามจำหน่ายในร้านค้า

ลงชื่อ..........ผู้รายงาน

(นางสาวพรทิพย์ สำราญจิตร)

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

วัน.....27.....เดือน.....กันยายน.....พ.ศ. 2562

วัตถุประสงค์

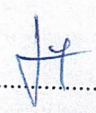
3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง

ตัวชี้วัด

3. ร้านค้าและคลินิกในเขตรับผิดชอบของตำบลทุ่งน้อยให้ความร่วมมือ ไม่จ่ายยา NSAIDs ให้กับผู้ป่วย

ผลการดำเนินงาน

มีการจัดอบรมให้ความรู้กลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าและขอความร่วมมือคลินิกไม่ให้ NSAIDs ให้กับผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ที่แสดงบัตรประจำตัว และมีการติดสติ๊กเกอร์แสดงตัวอย่างยาที่เป็นอันตรายต่อไป และยาที่ห้ามจำหน่ายในร้านค้า

ลงชื่อ..........ผู้รายงาน

(นางสาวพรทิพย์ สำราญจิตร)

ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

วัน.....27.....เดือน.....กันยายน.....พ.ศ. 2562

ภาพสติกเกอร์แสดงตัวอย่างยา NSAIDs/ยาที่เป็นอันตรายต่อไต เพื่อไปติดที่ร้านค้าในเขตรับผิดชอบ



✓